

Nr 207.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303); given Stockholms slott den 8 april 1949.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
Lag
om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947
(nr 303).

Härigenom förordnas, att prisregleringslagen den 30 juni 1947¹, vilken jämlikt lag den 30 juni 1948 (nr 408) gäller till och med den 30 juni 1949, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1950.

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1948: 408.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)* och anför därvid följande.

Nu gällande prisregleringslag utfärdades den 30 juni 1947 och trädde i kraft den 1 juli samma år. Lagen, som ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1948, har genom lagen den 30 juni 1948 (nr 408) erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

Beträffande det närmare innehållet i prisregleringslagen må följande här nämnas.

Enligt den inledande bestämmelsen i 1 § prisregleringslagen erfordras, för att lagens huvudbestämmelser skola träda i tillämpning, att särskilt förordnande därom meddelats. Sådant förordnande må meddelas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Förordnande meddelas av Konungen med riksdagens samtycke, dock att, när riksdagen ej är samlad, provisoriskt förordnande må meddelas av Konungen. Genom kungörelse den 30 juni 1947 (nr 304) meddelade Konungen med riksdagens samtycke förordnande, varom nyss är sagt, att gälla från och med den 1 juli 1947 tills vidare. Förordnandet är alltjämt gällande.

I 2 § äro vissa definitioner upptagna. Sålunda stadgas i nämnda paragraf, *att* med tjänst avses sådan tjänst som någon, yrkesmässigt eller eljest, såsom företagare utför åt annan, *att* lika med utförande av tjänst skall anses dels utövande av sådan hotell- eller pensionärörelse, som omfattar minst nio för gästers härbärgerande avsedda rum, dels ock upplåtelse av rätt att nyttja förnödenhet samt *att* lika med försäljning av förnödenhet skall anses överlåtelse eller upplåtelse av förmögenhetsrättighet av immateriell art, så ock upplåtelse av rättighet att å fastighet avverka skog eller att där taga torv, ler, grus, sten eller annat, som icke är att hänföra till fastighetens vanliga avkastning.

Enligt 3 § första stycket äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer fastställa visst pris, som prövas skäligt, att gälla såsom *normalpris* vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller vid frivilligt utförande av viss tjänst. I andra stycket föreskrives, att normalpris icke må överskridas med mindre säljaren eller företagaren erhållit tillstånd därtill. Den som fastställt normalpriset äger bestämma på vilken myndighet det skall ankomma att bevilja sådant tillstånd.

I 4 § stadgas att om någon till offentlig myndighet gjort särskild *utfästelse* beträffande högsta pris, till vilket viss förnödenhet må av honom försäljas eller viss tjänst utföras, eller eljest beträffande den ordning, i vilken försäljning må ske eller tjänsten utföras, priset icke må överskridas eller utfästelsen eljest frångås med mindre myndigheten givit tillstånd därtill.

I 5 § finnas vissa stadganden om s. k. *tvångskartellering* m. m.

Bestämmelser angående *prisstopp* meddelas i 6 §. Sålunda stadgas i 6 § 1 mom. första stycket, att Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som frivilligt säljer viss förnödenhet eller som frivilligt utför viss tjänst icke må utan tillstånd överskrida det pris å förnödenheten eller tjänsten, som han tillämpade å dag som i föreskriften angives, eller, om han då icke sålde förnödenheten eller utförde tjänst varom fråga är, det pris som den angivna dagen var att anse som gängse pris eller som han före nämnda dag senast tillämpat. Därest efter den i föreskriften angivna dagen överlåtelse skett av rörelse, i vilken försäljes förnödenhet eller utföres tjänst som med föreskriften avses, skall dock såsom stoppris för den nye innehavaren av rörelsen gälla det pris, som den föregående innehavaren högst ägt uttaga. Enligt andra stycket i samma moment må föreskrift om prisstopp meddelas att gälla för viss tid, högst sex månader. Då skäl därtill äro må prisstoppet förlängas, varje gång för högst sex månader. Den som meddelat föreskrift om prisstopp äger bestämma på vilken myndighet det skall ankomma att bevilja tillstånd till prishöjning.

Vidare stadgas i 6 § 2 mom., att om prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet eller tjänst och priset därefter finnes vara högre än som kan anses skäligt, Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger förordna om skälig sänkning av priset. Sådant förordnande må jämväl meddelas beträffande allenast viss säljare eller företagare. Förordnandet gäller under den tid prisstoppet är gällande. Det fastställda priset må icke överskridas utan tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer.

Enligt 7 § äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer föreskriva, att viss förnödenhet icke må försäljas eller saluhållas eller viss tjänst utföras eller erbjudas med mindre priset å förnödenheten eller tjänsten *godkänts* av myndighet som Konungen bestämmer. Sådan föreskrift må jämväl meddelas beträffande allenast viss säljare eller företagare. Godkänt pris må icke överskridas utan tillstånd av myndigheten. Har pris godkänts på sätt nyss sagts och inträda därefter sådana på prishöjningen inverkan förhållanden att priset skäligen bör sänkas, äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordna om sådan prissänk-

ring. Dylikt förordnande må jämväl meddelas beträffande allenast viss säljare eller företagare.

I 8 § meddelas ett allmänt förbud mot *priso*cker och 9 § innehåller bestämmelser om s. k. *kombinationsavtal*. Vidare meddelas i 10 § föreskrifter om viss uppgiftsskyldighet. Enligt 11 § äger myndighet som Konungen bestämmer meddela vissa föreskrifter rörande anslag med prisuppgifter m. m. I 12—14 §§ äro ansvarsbestämmelser upptagna och i 15, 17 och 18 §§ meddelas vissa processuella föreskrifter.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av prisregleringslagen ha av Kungl. Maj:t meddelats genom kungörelse den 30 juni 1947 (nr 305). Denna kungörelse, vilken ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1948, har sedermera genom kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 409) erhållit förlängd giltighet för tiden till och med den 30 juni 1949.

Bestämmelser rörande allmänt prisstopp ha utfärdats dels av statens pris-kontrollnämnd den 31 oktober 1942 dels ock av Kungl. Maj:t genom kungörelser den 4 juni 1943 (nr 310), den 25 maj 1945 (nr 209) och den 30 juni 1947 (nr 306). Sistnämnda kungörelse, som trädde i kraft den 1 juli 1947 samt gällde till och med den 31 december samma år, har därefter successivt förlängts, senast genom kungörelsen den 30 december 1948 (nr 773). Enligt sistnämnda kungörelse har 1947 års kungörelse erhållit fortsatt giltighet för tiden till och med den 30 juni 1949. Prisstoppdagen är i flertalet fall den 31 oktober 1942.

I detta sammanhang må vidare nämnas, att Kungl. Maj:t genom brev till statens pris-kontrollnämnd den 21 juli 1948 meddelat provisoriska riktlinjer för den prisreglerande verksamheten.

I en den 18 februari 1949 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har *statens pris-kontrollnämnd* — under erinran att giltighetstiden för pris-regleringslagen utginge den 30 juni 1949 — anfört att, såsom framhållits i årets statsverksproposition, spänningen på det prispolitiska området alltjämt bestode. Enligt vad i nämnda proposition anfördes måste den skärpta pris-kontroll, som motiverades av rådande ekonomiska läge, upprätthållas även under budgetåret 1949/50. En förlängning av prisregleringslagen till den 30 juni 1950 vore därför erforderlig.

Vad härefter angår frågan huruvida ändringar må anses erfordras i pris-regleringslagen torde jag få erinra om, att statsrådet och chefen för folk-hushållningsdepartementet, efter vederbörligt bemyndigande, år 1948 tillkallat särskilda sakkunniga för att biträda med en översyn av allmänna förfogandelagen, att de sakkunniga, som antagit benämningen förfogande-rättskommittén, den 8 januari 1949 avgivit betänkande med förslag till vissa ändringar i förfogandelagen m. m. samt att pris-kontrollnämnden den 18 februari 1949 avgivit infortrat utlåtande över nämnda betänkande. Av detta utlåtande från pris-kontrollnämnden framgår att nämnden tidigare hos förfoganderättskommittén hemställt om vissa ändringar och förtydli-

ganden i fråga om bl. a. de bestämmelser, som funnes upptagna i 2, 3 och 5 §§ allmänna förfogandelagen, därvid nämnden åsyftat att vinna en förstärkning av underlaget för försörjnings- och prispolitiken, men *att* kommittén i sitt betänkande uttalat att dessa spörsmål borde upptagas i anslutning till behandlingen av prisregleringslagen eller bliva föremål för särskild lagstiftning.

Priskontrollnämnden har i sin förut omnämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 februari 1949 anfört, att nämnden icke föresloge några ändringar i prisregleringslagen, men att nämnden därvid förutsatte att de synpunkter på förfogandelagstiftningen, som nämnden framfört i sitt utlåtande över förfoganderättskommitténs betänkande, i huvudsak bleve beaktade.

I skrivelsen har priskontrollnämnden vidare upplyst, *att* frågan om förlängning av prisregleringslagen behandlats även av nämndens råd, *att* flertalet ledamöter i rådet därför förklarat sig biträda nämndens hemställan, *att* ledamöterna herrar Lindberger och Söderberg reserverat sig mot den del av skrivelsen, som berörde nämndens synpunkter på förfogandelagstiftningen, *att* ledamoten fru Öhman — som uttalat att allmänna förfogandelagen i den utformning, som förordats av nämnden, icke kunde bliva ett tillräckligt effektivt medel när det gällde att stävja monopolföretagens prisuppskörtning och förekommande sabotage mot folkförsörjningens intressen — reserverat sig och anfört, att prisregleringslagen borde innefatta bestämmelser, som möjliggjorde för nämnden att avgöra, när nya företag skulle upprättas eller bestående företag utvidgas, inskränkas eller nedläggas, att bestämma över fördelningen av produktionen och omsättningen mellan olika företag, och att förelägga företagare att framställa bestämda förnödenheter eller utföra bestämda tjänster till priser och villkor, som fastställdes av nämnden, samt *att* fru Öhman därutöver anfört, att Kungl. Maj:ts nu gällande provisoriska direktiv till priskontrollnämnden angående den prisreglerande verksamheten i tillämpliga stycken borde inarbetas i prisregleringslagen.

Departementschefen. I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har jag framhållit, att en av förutsättningarna för återvinnande av den samhällsekonomiska balansen vore en fortsatt stabilisering av priserna. En förutsättning för prisstabiliseringen är att den statliga priskontrollen alltså upprätthålles. I enlighet härmed tillstyrker jag priskontrollnämndens förslag om förlängning av prisregleringslagen för tiden till och med den 30 juni 1950.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har priskontrollnämnden anfört, att nämnden icke föresloge några ändringar i prisregleringslagen men att nämnden därvid förutsatte, att de synpunkter på förfogandelagstiftningen, som nämnden framfört i sitt utlåtande över förfoganderättskommitténs betänkande, i huvudsak bleve beaktade.

I anledning härav torde jag få nämna, att statsrådet och chefen för folk-

hushållningsdepartementet senare denna dag kommer att anmäla frågan om ändring i allmänna förfogandelagen samt om fortsatt tillämpning av nämnda lag och att föredraganden därvid — med hänsyn till att förfogandelagstiftningen omedelbart bör upptagas till en mera omfattande översyn än den av förfoganderättskommittén verkställda — har för avsikt att tillstyrka att av priskontrollnämnden och vissa andra myndigheter framförda ändringsförslag beträffande allmänna förfogandelagen tagas under övervägande i samband med nämnda översyn.

Vid sådant förhållande torde någon ändring av prisregleringslagen icke för närvarande böra vidtagas.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)*. Förslaget torde såsom *Bilaga*¹ få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över nämnda lagförslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

B. Sandberg.

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 7 april 1949.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden GEIJER,
DAHLMAN,
LECH,
regeringsrådet QUENSEL.

Enligt lagrådet den 6 april 1949 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 24 mars 1949, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen i finansdepartementet, hovrättsrådet Henning Nitelius.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 april 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, lagrådets den 7 april 1949 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 24 mars 1949 remitterade förslaget till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303).

Föredraganden hemställer att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Berggren.